

شورای سیاست گذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزش عالی امام جعفر صادق (ع) شاهرود

عنوان

تحليل مقام معنوی حضرت موسی، پیامبر اسلام و امام علی علیهم السلام در

مسئله رؤیت حق از دیدگاه تفسیری علامه طباطبایی و جوادی آملی

استاد راهنما

حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد نظری

نگارنده

زهرا نظری

سال تدوین

۱۴۰۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

حمد و سپاس بیکران به درگاه پروردگار سبحان که امکان آشنایی با قرآنش را برای این حقیر مهیا کرد و این توفیق را نصیبم کرد که لحظاتی از زندگی‌ام را به تحقیق و پژوهش در مباحث قرآنی بگذرانم و تمام این مراحل را به یاری خداوند عزوجل پشت سر بگذارم و سلام و درود فراوان بر حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی و ائمه طاهرین علیهم السلام.

تقدیم به

پیشگاه مقدس قطب عالم امکان امام زمان علیه السلام و همه شهدا و علمای بزرگواری که با زحمات و تلاش‌ها و رنج‌های فراوان توانستند معارف ناب اسلامی را به دست ما برسانند. و تقدیم به پدر و مادر عزیزم که هر چه دارم از لطف و عنایت و زحمات آنان است و من همیشه خودم را مدیون آن بزرگواران می‌دانم.

تقدیر و تشکر

از این که به یاری خداوند متعال توانستم این پژوهش را به پایان برسانم برخود لازم می‌دانم از زحمات استاد عزیز راهنما و همسر گرانقدرم حضرت حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد نظری که در تمام طی مراحل تحصیل و هم چنین این پایان نامه در کنارم بود و مرا از راهنمایی‌ها و کمک‌های بی دریغش بهره‌مند ساخت تشکر ویژه داشته باشم.

هم چنین از تمام عزیزانی که در مراحل مختلف تحصیل مرا مورد لطف و عنایت خود قرار دادند تشکر و قدردانی نموده و برای آنان از خداوند متعال توفیقات روز افزون و سعادت دنیا و آخرت را خواهانم.

چکیده

آمده است: «یابن آدم خلقت الاشیا لاجلک و خلقتک لاجلی»؛ «ای فرزند آدم همه چیز را برای تو خلق کرده ام و تو را برای خودم».^۱

مگر می شود خداوند انسان را برای خودش خلق کرده باشد، ولی امکان رسیدن به خودش و قرب الهی برایش فراهم نباشد.

۳. به نظر می رسد اگر چه پیامبری مثل حضرت موسی علیه السلام طبق فرموده بسیاری از مفسران نتوانسته در دنیا به آن حد از کمال روحی و ظرفیت معنوی برسد که رویت شهودی و قلبی حضرت حق برایش میسر باشد و شاید پیامبران دیگر هم غیر از وجود مقدس خاتم الانبیاء به این مقام نرسیده باشند، ولی بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام و به ویژه حضرت علی علیه السلام به این مقام رسیده اند و بعد از امامان معصوم تعدادی از اولیاء و علما و عرفاء شیعه نیز با تلاش و کوشش و مبارزه با نفس و ریاضت های شرعی توانستند به ظرفیت های روحی بسیار بالایی برسند که درک آن مقامات معنوی برای ما میسر نیست و در فهم ما نمی گنجد و این نیست مگر به خاطر مجاهدت ها و تلاش های آن بزرگواران در عصر غیبت که به ظاهر دسترسی به امام برای همه آسان نیست و رسیدن به آن حد از مقامات روحی کار آسانی نیست.

انسان از خداست، برای خداست، سیر او به سوی خداست و نهایت مسیر و مقصد او رسیدن به لقاء الله است. ولی در این مسیر موانعی و حجاب هایی وجود دارد که با کنار زدن این موانع و حجاب ها می تواند به مقصد خود (قرب الهی) برسد و آن هم در صورتی برای انسان ممکن می شود که به دنیا به عنوان وسیله بنگرد و غرق در دنیا و لذائذ آن نشود و فریب جلوه های چند روزه و موقت دنیا را نخورد. خود را بشناید و برای رسیدن به مقصد نهایی عزم خود را جزم و مجاهدت بسیار داشته باشد.

^۱ در محضر بهجت، رخشاد، ج ۱، ص ۳۷

فهرست منابع و مآخذ

* قرآن کریم

* نهج البلاغه، ترجمه دشتی، موسسه فرهنگی امیر المومنین، ۱۳۹۲

۱. ابن شهر آشوب، مناقب ابن شهر آشوب، المكتبة الحیدریه، ۱۳۷۶

۲. ابن عربی، فصوص، ۱۳۳۰، ۶-۷

۳. اشعری، ابن اسماعیل، مقالات الاسلامیین و مقامات المصلین، ۱۹۸۰ م

۴. امالی، شیخ صدوق، تهران، ۱۳۷۶

۵. آمدی، ابو الفتوح، غررالحکم و درر الکلم، دار الکتب الاسلامیه، ۱۴۱۰، قم

۶. بهجت پور، عبد الکریم همگام با وحی، ناشر تمهید، ۱۳۹۴

۷. تفتازانی، سعد الدین، المطول، ۱۴۰۳

۸. توکلی، محمد هادی - شیروانی، مجله حکمت عرفان، ش اول، ۱۳۹۳

۹. تهرانی، محمد صادق، تفسیر فرقان، ۱۳۹۰

۱۰. جوادی آملی، عبدالله، تفسیر التسنیم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۹

۱۱. _____، توحید در قرآن، قم، اسراء، ۱۳۹۷

۱۲. _____، مجله الکترونیکی اسراء، ۱۳۸۸

۱۳. _____، قرآن در قرآن، مرکز نشر اسراء، ۱۳۸۸، چ ۸

۱۴. جهان بینی عارفانه امام علی علیه السلام، ۱۳۹۵، فصلنامه قبصات، جوادی آملی

۱۵. حسینی تهرانی، سید محمد حسین، توحید علمی و عینی، ۱۳۹۷، ناشر علامه طباطبائی
۱۶. حسینی شاه عبد العظیمی، حسین ابن احمد، تفسیر اثنی عشری، ۱۳۳۴، انتشارات فراهانی
۱۷. خمینی، روح الله، چهل حدیث، مرکز نشر هاجر، سال ۸۹
۱۸. _____، شرح حدیث جنود عقل و جهل، ۱۳۶۸-۱۲۷۹، تهران، موسسه تنظیم و نشر امام
۱۹. _____، شرح چهل حدیث، ۱۳۷۲
۲۰. درایتی، مصطفی، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، مکتبه الاعلام الاسلامی، قم
۲۱. رخشاد، محمد حسین، در محضر بهجت، ناشر سماء
۲۲. رضوانی، علی، سلفی گری و پاسخ به شبهات، انتشارات جمکران، نشر ۱۳۹۳
۲۳. سایت ویکی پریا
۲۴. شهرستانی، عبدالکریم، الملل والنحل، دار المعرفه
۲۵. شیخ صدوق، ابن بابویه، معانی الاخبار، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۷
۲۶. صدوق، محمد ابن علی خصال صدوق، کتابچی، ۱۳۷۷
۲۷. صدوق، توحید صدوق، ناشر وانک، ۱۳۹۰
۲۸. صدوق، عیون اخبار الرضا، ۱۴۰۴
۲۹. طباطبائی، محمد حسین، المیزان، قم دفتر انتشارات اسلامی

۳۰. طبرسی، حسن تفسیر جامع الجوامع، ۱۳۴۷، انتشارات دانشگاه تهران
۳۱. _____، مجمع البیان، ۵۳۶ ق
۳۲. عاملی، شیخ حر، وسایل الشیعه، ۱۳۶۷، مؤسسه آل البيت
۳۳. عباس پور، یوسف، خلاصه تفاسیر المیزان و نمونه، نشر شاهد
۳۴. عمید، حسن، فرهنگ عمید، ۱۳۳۵، انتشارات جاودان
۳۵. عیاشی، محمد ابن مسعود، تفسیر عیاشی، ذوی القربی، ۱۳۹۵
۳۶. فخر رازی، محمد ابن الحسن بن الحسین التیمی البکری، تفسیر کبیر، ۱۴۱۵
۳۷. فروخ صفار، محمد ابن حسن، مختصر بصائر الدرجات
۳۸. فیص کاشانی، ملا محسن، تفسیر صافی، ۱۰۰۷ - ۱۰۹۱
۳۹. قرائتی، محسن، تفسیر، نور، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۷۴
۴۰. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، ۱۳۴۴
۴۱. _____، مفاتیح الجنان، آستان قدس، ۱۳۹۶
۴۲. قمی، علی ابن ابراهیم، تفسیر قمی، بنیاد دائره المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۲
۴۳. قمی، محمد ابن علی ابن بابویه، من لا یحضره الفقیه
۴۴. قوشجی، ملاعلی، شرح تجرید، ۱۳۰۱
۴۵. قیصری رومی، محمد داود، شرح فصوص الحکم، بوستان کتاب، قم
۴۶. کلینی، محمد ابن یعقوب، اصول کافی، اسوه، قم، ۱۳۷۵
۴۷. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، دار الکتب الاسلامیه

۴۸. المحمودی، شیخ مالک، مناقب خوارزمی، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۱

۴۹. مقاله حکمت عرفان، ش اول، ۱۳۹۳

۵۰. مقاله شهود حق از دیدگاه امام علی علیه السلام

۵۱. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۳

۵۲. نصرت بیگم، امین، مخزن العرفان فی تفسیر القرآن، گلبهار، ۱۳۸۹

پروردگارا به ما معرفتی عطا کن که در پرتو آن بتوانیم از زندان نفس رهایی پیدا کنیم و به
سوی کمال مطلق قدم برداریم. آمین یا رب العلمین.

والسلام علی من اتبع الهدی